

Teze: Pokud to bylo věcně o tématech, Trump si nevedl až tak špatně. Dokonce podle názoru některých byl na tom lépe. Pokud to přišlo na osobní otázky, Trump prohrává.

Dialog bych natáčen ve středu 6. října 2016 odpoledne v prostorách Akademického klubu VŠE Praha, Náměstí W. Churchilla 4, Praha 3 - Žižkov.

MS: *Pane doktore, dotkněme se dialogu Donald Trump vs. Hillary Clintonová, který bylo možné vidět díky význačným americkým médiím na univerzitě Wright State University, moderovanou Lesterem Holtem z NBC. Byl to projev, který byl sledován více jak osmdesáti miliony diváků.*

RJ: Tento prezidentský duel měl zatím historicky největší sledovanost. Překonal doposud nejsledovanější, který vedli mezi sebou v roce 1980 prezident Carter a guvernér Reagan, ...

MS: ... což byl jeden z prvních duelů.

RJ: Tento v roce 2016 byl sledovanější. Je to dáno i tím, že Amerika má více obyvatel, než měla předtím, ale přesto byl nejsledovanější. V osmdesáti milionech nejsou započtení cizinci, kteří projev sledovali na internetu. To znamená, že celosvětově šlo o větší sledovanost. Mám-li zhodnotit duel ...

MS: ... můžete, ale snad se k některým jeho částem budeme vracet.

RJ: Trval devadesát minut. Řekl bych, že prvních třicet minut byl Donald Trump dobrý, dokonce vedl, odpovídal slušně a na svou kandidátku tlačil a postupně ve zbylé hodině ztrácel koherenci a poslední půlhodinu vysloveně prohrál coby účastník řečnického duelu - a to proto, že pokud se držel témat, jeho odpovědi byly smysluplné, ovšem Hillary Clintonové se podařilo nastavit mu past, nachystala mu léčku - a to tak, že začala útočit na jeho podnikání. A řekla, že zase nebyl tak úspěšný. Ukazuje se, že Donald Trump svůj majetek nezvelebil. Jeho majetek není zas až tak dobrý, neboť Trump prošel mnoha bankrotů. Toto je ovšem skutečnost, na niž je Donald Trump citlivý až ješitný, poněvadž zdůrazňuje, jak je velký podnikatel. Uvažuje v logice: nejsem politik, ale makám.

MS: *V tomto ohledu je pan Trump člověk babišovského typu.*

RJ: Souhlasím. Pan Trump se v diskusi začal bránit a duel se stal osobní. Jeho slova se stala úsečná, nekoherentní. Hillary Clintonová byla klidná, usmívala se a on v této části debaty působil roztěkaně. Pak jej „vytočila“ tím, že uvedla, že v době, kdy se věnoval soutěžím královen krásy, byl též jejich sponzorem a organizátorem. Jednou zvítězila jedna kráska z Venezuely - slečna Alica Machado, která poté, co vyhrála, přibrála na váze a Trump jí začal veřejně „nadávat“ a jednou ji dokonce nazval Miss Piggy.

MS: *To bychom mohli přeložit jako „slečna prasátko“.*

RJ: Trump byl úplně vykolejen a zeptal se jí: „Jak o tom víte? Kde jste se to dozvěděla?“ Tvářil se, jako kdyby paní Clintonová porušila pravidla, byl zcela vyveden z míry a paní Clintonová opodál se usmívala se. Lze říci: první prezidentský duel vyhrála. Z mého pohledu pan Trump udělal chybu - bez ohledu na to, koho bych si přál - byť můj názor je, že si nepřejí nikoho. Pokud se na situaci podívám jako analytik, je Trump tím, kdo je kandidátem proti status quo. On je vyzývatelem - Hillary Clintonová kandiduje jako dědička Baracka Obamy, jež má zájem pokračovat v jeho politice a dědictví. On musí přesvědčit váhavé Američany, že má prezidentský temperament. Američané, kteří nejsou spokojeni se situací, vědí, že Hillary by byla alespoň průměrnou prezidentkou a nyní je zde vyzývatel - outsider. Oni by chtěli změnu, ovšem říkají si: je tento člověk způsobilý? Pro ně je mnohem důležitější - a nejsou to ideologicky vyhranění voliči - otázka temperamentu, nikoli otázka názoru. Pan Trump by měl udělat vše proto, aby je přesvědčil, že má prezidentský temperament. Bohužel však prokázal pravý opak - on prezidentský temperament nemá. Poškodil si, a je to vidět i

v průzkumech. Hillary Clintonová vedla v průzkumech velmi těsně, ovšem pak poskočila výrazně o čtyři procentní body, což znamená o několik desítek ve sboru volitelů.

... Témata debaty ...

MS: *Trochu jste mě předběhl, a proto se podívejme se na tematický průběh. Řád debaty byl jasný. Byl moderován respektabilním člověkem, jenž diskusi slušně moderoval, neintervenoval. Vlastně i v počátku debata nepostrádala věcnost. Začalo se otázkou hospodářství – dle Trumpa během vlády demokratů z hospodářství zmizelo mnoho pracovních míst. Je možné říci, že právě on je velký advokát Američanů proti imigraci. Má zájem být „ochranářský“ ve vztahu k největší ekonomice světa. Namítal proti uzavření společenství NAFTA. Oba se dotkli otázky církví. Demokratka Clintonová akcentovala otázku střední třídy, která se „vypařuje“. Na jedné straně máte skupinu velkých boháčů, ale i lidi, kteří si během více jak třiceti let od nástupu Ronalda Reagana nepolepšili, byť se udávají stagnace reálných příjmů již od šedesátých let. Pan Trump obvinil Federální rezervní systém, že nevytváří dostatek a odmítl další zvýšení hlavní záůjční sazby – Federal fund rate. Víme však, že úrokové sazby se ve Spojených státech pohybují na historických minimech a mají se postupnými kroky zvyšovat. Pak přišla otázka nešťastné krásky ...*

RJ: Pokud to bylo věcně o tématech, Trump si nevedl až tak špatně. Dokonce podle názoru některých byl na tom lépe. Pokud to přišlo na osobní otázky, Trump prohrává. Když udrží ránu, má pocit, že musí ještě více boxovat, což pak na voliče nepůsobí dobře. Něco podobného jsme viděli ve druhé viceprezidentské debatě republikána guvernéra Mike Pence s demokratem senátorem Timem Kainem. Kaine, to byl „štěkající pejsek“, jenž přerušoval, zatímco Pence byl velmi klidný. Demokrat Kaine naopak postupoval v duchu jasné politiky – zmínit nejneserióznější výroky Donalda Trumpa a požadoval, aby jej Pence hájil, přestože jsou nehajitelné. Pence toto odmítl, aniž by řekl, že to odmítá. Pouze se usmíval, nebo nevěřičně kroutil hlavou. Pak řekl: „My republikáni podporujeme takto ...“ Bylo to v otázce zahraniční politiky ve vztahu k Rusku. Jeho názor se velmi lišil od názoru prezentovaného Donaldem Trumpem. Mike Pence tvrdil: „Musíme zastavit ruskou agresi“, a proto musíme vybudovat raketovou základnu v Polsku a Česku, ...

MS: *... což je hloupost, neboť pan Obama rušil záměry pana Bushe mladšího.*

RJ: Někteří byli překvapeni, zdali Pence měl tendenci bránit Trumpa, nebo si připravovat svou další kampaň pro vlastní budoucnost. Nedostatek sebedisciplíny prezidentského charakteru se projevil i po skončení prezidentské debaty Trump – Clintonová, kdy to Trumpovi nedalo a začal tweetovat ohledně aférky z Miss Universe. Jeho tweety se počaly objevovat ve tři hodiny v noci nad ránem, poslední tweet poslal v pět hodin nad ránem. V něm stálo: podívejte se na její sexuální nahrávku, možná jí paní Clintonová udělila americké občanství, aby ji mohla použít v kampani proti mně. To je velmi neodpovědné. Uvědomte si, jaký normální člověk tweetuje mezi třetí a pátou hodinou ranní. Možná nemohl spát, ale i kdyby nemohl spát, nemá co tweetovat.

MS: *Slušný člověk by se asi měl omluvit.*

RJ: Poprvé kandidát na prezidenta píše: podívejte se na její sexuální nahrávku. Vskutku to není prezidentský temperament!

... Vývoj debat, otázka obsahu i jazyka ...

MS: *Je třeba se zeptat, poskytují debaty černobílé vidění a zkreslují realitu?*

RJ: Je to též můj podstatný názor. Akademici říkají: prezidentským debatám jsme dali příliš velkou váhu, protože v jedné až třech debatách to, kdo debatu rétoricky vyhraje, nesvědčí, zdali bude

dobrym případně špatným prezidentem. Způsoby posuzování kvalit člověka mají být jiné - mají být delší než jedna prezidentská debata. V Čechách se také debatovalo, proběhly krajské volby. Je otázka, zdali se neřídíme podle debat, které mohou deformovat naše vnímání kandidátů.

MS: *V mysli vám někdy zůstanou „hlouposti“ místo věcnosti - „modelka Miss Universe“ - a ta se zapíše do myslí více a vytlačí podstatné.*

RJ: Ano, tuto scénku si budu asi pamatovat navždy, přičemž je úplně k ničemu. Budu vědět, že něco z Miss Universe tam bylo. Možná zapomenu její jméno Machado, nicméně mi zůstane v paměti, byť je to totálně zbytečná informace a vytěsni to důležitější.

MS: *Můžeme v tom vidět protest našeho rozumu proti mozku!*

RJ: Jako mladý kluk jsem četl knihu Sedm divů světa od Vojtěcha Zamarovského. Popisoval zde případ Herostrata, jenž zapálil Artemidin chrám v Efezu. Byl vydán výrok o trestu, že jeho jméno musí být zapomenuto. Díky tomu si jej všichni pamatují. Zamarovský napsal: „Kdyby jej jednoduše popravili, po pár měsících by si lidé říkali: byl tam jeden člověk, který nám zapálil Artemidin chrám, jak se mohl jen jmenovat? Ale protože efezská polis vydala nařízení, že jeho jméno musí být zapomenuto, všichni Efezané si „šeptali“: ten Herostratos, ten zapálil Artemidin chrám. Díky tomu, že jsme vydali nařízení, že jeho jméno bude muset být zapomenuto, jistě bude zapomenut - ten Herostratos. Pochopitelně zapomenut nebyl.

MS: *Jak jsme uvedli, pořady jsou sledovány, avšak není to náhodou zbytečné?*

RJ: Je to cosi, čemu se politici dnešní doby nevyhnou, jelikož žijeme v mediálním věku. Kdo by se neúčastnil debaty, byl by vystaven nálepce - bojíš se, jsi zbabělec, nejsi schopný. Lidé musí martýrium podstoupit, ale deformuje to náš obraz důležitosti otázek. Měla by se použít korekce - jako existují v některých zemích. Občané přichází k závěru - a nyní jej nehodnotím - že je dobré určit strop na finance, které smí být utraceny v kampani. Možná časem lidé přijdou k závěru, že je nutný strop na expozici kandidátů v médiích. Sám nevím ...

MS: *Všichni ti, kteří vidí důležitost, se dívají. Volí se prezident světa ...*

RJ: Ano, prezident Spojených států není pouze prezident Spojených států, ale je něčím jako novodobý římský císař, jehož rozhodnutí budou mít vliv nejen na Ameriku, ale na ostatní země světa. Na podobou pozici aspiruje i čínský prezident, ...

MS: *... který v dubnu navštívil i naši zemi a česká pozice vůči tomuto státníku je kritizována.*

MS: *Pane doktore, neměli bychom opomenout i otázku jazyka. Dobře hovoříte anglicky, překládal jste texty učenců. Jaký je jazyk těch, kteří promlouvají k národu? Je jejich jazyk dostatečně srozumitelný?*

RJ: Expert na média říká: měl by být co nejjednodušší. Neměl by vyvolávat dojem odtržení od lidu, protože na toto lid reaguje popudlivě, jako že si o sobě politik myslí příliš. Je to zbraň dvousečná - usnadňuje práci populistů - čím lidovější jazyk, tím lepší výsledky.

MS: *Co pan Benito Mussolini? Ten byl vzdělaný, psal o Janu Husovi. Mluvil jednoduše?*

RJ: Mluvil tak, jak usoudil, že to odpovídá potřebě místa a doby. Zde je nutné uvést, že Mussolini byl jedním z nejvzdělanějších státníků.

MS: *Porovnáte-li to s Winstonem Churchillem, řeknete ...*

RJ: Též byl jedním z nejvzdělanějších, ale podíváte-li se na jeho projev, odpovídali náladě místa a doby. Pro dnešní náladu by Churchill působil příliš pateticky. Do této doby by se nehodili, ovšem v jejich době bylo takové vystupování adekvátní.

MS: *Nyní mírně odbočím od předvolebních debat, ale měli bychom zmínit pana Fidela Castra, kubánského revolucionáře, pro něhož šestihodinový projev nebyl ničím neobvyklým.*

RJ: Nevím, jestli to poslouchali z poslušnosti, nebo byli nadšeni, nicméně naturelu Středoevropana šestihodinový projev nesvědčí.

... Další debaty ...

MS: *Vraťme se ještě zpět k dialogu pana Trumpa a Clintonové. Tento duel byl pořádán za jasných pravidel, příští debata se bude odehrávat na základě dotazů z publika.*

RJ: Je to forma town hall - městské radnice. Bude tam publikum, které bude dávat otázky. Pak bude ještě třetí diskusní setkání, které bude mít stejný formát jako první. Bude to duel dvou uchazečů moderovaný profesionálním novinářem. Domnívám se, že Trumpovi se spíše hodí town hall - meeting, setkání s občany. Tam je silnější a Hillary je příliš umělá, ba elitářská. Myslím si, že v druhém duelu si Trump bude vést lépe než v prvním a jak dopadne třetí, to netuším.